

Almanach

För Året
Efter Frälsarens Christi Födelse,
I 805.

Till STOCKHOLMS Horizont,
Belägen vid 59 grad. 20½ min. Polhögd.

Efter Hans Kgl. Maj:ts
Måndigste Stargande utgifwen
Af Dessa Wetenskaps-Academie.

Mån-Görmörfelser,
d. 15 Jan. och d. 11 Jul.

STOCKHOLM,

Tryckt hos JOHAN PEHR LINDH.

Exempl. såltes häft. och sturit för i Skil. 4 r. Banco.

Nön och beprövadt medel att under våtare
årgångar genom NöE af Wåxtännen
förbättra och försäkra utsädet;

af

ELOF WÄSTRÖM.

Klen och föga för sig kommen Höstbrödd, fall Wår
eller en värig Försommar med ömnigt rågn
och fallare windar, måste åstadkomma hwad årfaren-
het om Sveriges klimat beffyrker, att Höst-säden
winner en trög och sen, knappt någon rått mognad
på åkern. Insäller starkt och flödande rågn omkring
medlet af Julii månad, lägger sig Säden och be-
röfwas rörelsen genom windarne. Om den där-
igenom icke alldeles mältar, blifwer mjölet, gro-
ningens första föda, likwäl såmt åfwen som den
i koren inneslutne lusten. Rågen af ett sådant ut-
säde kan wäl idpa an, ty gröningskraften förloras
icke på åkren annorlunda än genom ansfjutning,
men den kommer icke längre än i et eller annat blad.
Den dör ut och vår Ullmoge tillräknar Maskorsaken.
Alldeles sant, att nämnde hårjare icke könar svag
och utdbende Höstbrödd, men rätta orsaken gömer
sig i Frösädens släta bestaffenhet. Sådan Råg säs
likwäl

lifvål nog allmänt.' Den lade grunden till 1771 och 1783 års förfärande misväxt. Den sättades med lika bestaffenhet förleden årgång 1799. Em ike April månads förträffliga varma inträffat, hade aldrig med en svårare vår annat än alumän förbde funnat påräknas.

Besynnerligt, då äldre hushållsskrifware intyga, huru höstisåd fördom icke utsäddes under våtare årgångar utan behörig gissning eller torkning, att samma högsuddiga förvaringsmedel skall i vårt tidehvarf sättas å fido. Flere kunnige hafwa emmat denna mindre kännedom eller rättare ovarsamhet i vår åkerfödsel. Ej endast påminnelser, utan förlitlige medel, hafwa blifvit gifne och anwiste, och till de sifluämnde hbra i synnerhet följande:

1:0 Soltorkning Den är garfsa god, men i rågnslödande årgångar ärenås sällan någon dag med rätt werksam solvarma. Em den århålls, bör Såden ingalunda ligga på marken, utan täcken hängas på stolpar hålst emot en hvitlimmad vägg, hvarmedelst luft och än mera solstrålarna werka med fördblöd blad kraft. Quantum kan då winnas torrt allt efter tillgång på täcken, och torkningen förrättas med begärighet.

2:0 Torkning på Råa. Hvilken måste icke års fanna desf företräde för flere andre medel, och huru begårlig är icke Finnlands så kallade torra Vasa Råg till utsäde. Men en sådan tillgång är endast de förmögnares. Vår Allmoge mägtar icke hwarken att bygga Rior eller köpa ritorr Såd, sag får jämwål om ritorkning är hindra, att den ofta kan mislyckas till utsäde, dels genom illa af påsäd varma, dels ännu mera genom illa wald Såd. Den duger minst i våta år at hämta af Lerjord, och bewis skola råttnu anfbras.

3:0 Torkning innom hus och i Ugn. Den förra fordrar mycket både tid och wed. Den blifwer i werkan och utslaget föga tillräcklig. Den sist nämnde sämst af alla medel, dels genom wådan af lätt förbränning, dels genom det ringa quantum, som medelst denna torkning kan winnas.

4:0 Kammereraren Herr Petter Wäström hyfté förtroende för et nog begärmt och lätt torkningsfått; sådant nemligen: att under omstjelpa far eller sidre kåril eld underhölls af hvarje handa ämnen med inblandad Tjära eller Beck, hvaraf röken uppdrefs genom sät och laggar, ofwanliggande Såden till gagns. Femn förbättring winnes med säkerhet genom detta medel, som med gifwer

gifwer en begwämlig omrörning. Det hör vara godt för dem, som hafwa ondt om med och tarfwa mindre qwantum utsäde.

5:o Torkning på Vörte eller Badstufwa. Alldeles god med rått af åshad varma, men denne är nog grannlaga att århålla. År utsädet illa waldt, winnes förbränning i måsta fornén, ingen lämpelig torkning, och en sådan werkan har vår Allmoge sself ofta årsarit. Den skyr fördenkull Badstufwan helt och hållet och har öfvergifvit Förfäders funniga råd, Sår sin råa Såd i den sura jorden och lämnar utgången till hwad dde som hållst.

Då jag underställer et förbättringssätt, som jag i några och tjugu år med största framgång och fördel nyttjat, genom hvilket jag icke någon sin hafi af nöden om våren uppså et endaste styke af höstskränen, är ing-lunda min mening, att samma medel kan endast vara mig funnigt. Icke heller med någon företrädd Brått framför andre sätt, entedan mera funnige och upplyste nogamt torde hafwa et ännu bättre och begwämligare torkningssätt bekant, utan jag får uppgifwa detta sätt såsom nyttjadt e.f. mig. Det står i någon slags gemenskap med nyß anfördé Badstufwu-torkning,

torkning, men hvarigenom utsädet förbättring sökes och winnes icke blott genom varma, utan fast mer genom rök af hvariehanda n.trösa och alkalisca märter, som rått straxt skola benämna. Här får jag anföra de fördelar jag funnit med samma förbättringssätt.

1:o Att icke under detta torkningssätt någon Sådens förbränning mässeligen kan hafwa rum.

2:o Att röken af nyßnämnde Wäxter werkar till den wattenbulna Sådens förbättring på tres faldigt sätt: Först i grund af den åtföljande jämnare warman: sedan i grund af den genomträngande kraft rök i gemen tilhörer, hvilken, som nogamt är bekant, twingar sig i hårda trädet, och här desse mera på de lösa och lisliga Sådesfornen: ändteligen i grund af rökens saltaktiga beständde partiklar, hvilka få mycket tryggare kan påstås ingå och fåsta sig med Sådesfornen, som i ämwäl våra bekanta solida pundvaror antaga smak och bekläffenhet efter de partiklar med hvilka de röks.

3:o Att en sålunda förbättrad Råg icke en gång i fall väderlek legat 72 timmar i åkern utan att synas uppe med sin bruna pigg.

(Slutet nästa år.)